

นวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูง ในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ

Innovation in the Development of Processed Products from Native Chicken
to Create a High-Value Circular Economy in Chaiyaphum Province.

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี^{1*}, อุมาวดี เดชธำรงค์², ดาสรินทร์พัชร์ สุธรรมดี³, และ สามารถ สินทร⁴
Chartnarongsak Suthamdee^{1*}, Umawadee Dechthamrong², Dasarinpatt Suthamdee³,
and Samart Sinthorn⁴

¹⁻⁴สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Department of Public Administration,
Faculty of Political Science, Chaiyaphum Rajabhat University, Thailand.

*Corresponding Author; e-mail : sutamdee_22@hotmail.com

DOI: 10.14456/ajld.2568.2

Received : October 19, 2024 ; Revised : February 28, 2025; Accepted : March 7, 2025

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูง 2) ศึกษากระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูง เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และใช้วิธีเชิงปริมาณเพื่อประเมินความพึงพอใจและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองตำบลส้มป่อย จำนวน 50 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สถานการณ์การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในพื้นที่ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไก่พื้นเมืองส้มป่อย 1 มีจำนวนสมาชิก 50 ราย เงื่อนไขให้สมาชิกทุกคนปรับปรุงคอกไก่ให้ได้มาตรฐานและสมัครเข้ารับการรับรองฟาร์มที่มีระบบป้องกันและการเลี้ยงดูสัตว์ที่เหมาะสม หรือ GFM สมาชิกทุกคนต้องฉีดวัคซีนให้ไก่ทุกๆ 3 เดือนโดยปศุสัตว์อำเภอจัดสรรจะสนับสนุนวัคซีน อีกทั้งสมาชิกต้องจัดหาแม่ไก่ที่มีลักษณะดีเข้ามาเลี้ยง 10-20 ตัว เพื่อผลิตลูกไก่น้ำหนัก 1.2-1.5 กิโลกรัมเพื่อจำหน่าย จัดทำคอกกลางเพื่อรวบรวมไก่จากสมาชิกนำส่งตลาดจำหน่าย โดยจะรวบรวมไก่ส่งตลาดตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2563 2) กระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่พื้นเมือง ดำเนินการโดยจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูง โดยวิทยากรที่มี

Citation : Suthamdee, C., Dechthamrong, U., Suthamdee, C., & Sinthorn, S. (2025). Innovation in the Development of

Processed Products from Native Chicken to Create a High-Value Circular Economy in Chaiyaphum Province.

Academic Journal of Local Development, 4(1), 13–26. <https://doi.org/10.14456/ajld.2025.2>

ประสบการณ์ทั้งเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ คณาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ปศุสัตว์อำเภอจัตุรัส ผู้อำนวยการสอนเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านใหม่นาดิ เจ้าของฟาร์มอุ้มกายอำเภอหนองบัวแดง นักปฏิบัติ และผู้ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเชิงธุรกิจ องค์ความรู้ที่ถ่ายทอด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ไก่อบโองสมุนไพโร ผลิตภัณฑ์ไก่ฟอย และผลิตภัณฑ์ไก่สับพร้อมปรุง

คำสำคัญ (Keywords) : นวัตกรรม, การพัฒนาผลิตภัณฑ์, ไก่พื้นเมือง, เศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูง

Abstract

This research aims to 1) transfer knowledge on innovation in developing processed products from native chicken to create a high-value circular economy, 2) study the process of processing food products from native chicken to create a high-value circular economy. This research is a mixed-method research with participatory action research and quantitative methods to assess satisfaction and knowledge utilization. The sample group is a community enterprise group of native chickens in Sompoi Subdistrict, 50 people, using purposive selection.

The research instruments are questionnaires, structured interviews, and group discussion records. Quantitative data analysis uses statistics, percentages, means, and standard deviations, and qualitative data analysis uses content analysis. The research results found that 1) The situation of native chicken farming in the area found that the Sompoi Native Chicken Community Enterprise Group 1 has 50 members. The conditions are that all members improve the chicken coop to meet the standards and apply for certification of farms with appropriate animal protection and care systems, or GFM. All members must vaccinate their chickens every 3 months, with the livestock department of Chaturas District providing the vaccine. In addition, members must provide 10-20 good-looking hens to produce chicks weighing 1.2-1.5 kilograms for sale. Set up a central pen to collect chickens from members to deliver to the market. Chickens will be collected and delivered to the market from the beginning of 2020. 2) Native chicken product processing process is carried out by organizing a workshop to transfer knowledge on innovation in developing processed native chicken products to create a high-value circular economy by lecturers with both academic and practical experience, including lecturers from Chaiyaphum Rajabhat University, Chaturas District Livestock Officer, Director of Ban Mai Nadi Native Chicken Farming School, owner of Aun Kai Farm, Nong Bua Daeng District, practitioners and those who have

Citation : ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี, อูมาวดี เดชธำรงค์, ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ สามารถ สินทร. (2025). นวัตกรรมการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น, 4(1), 13-26. <https://doi.org/10.14456/ajld.2025.2>

succeeded in raising native chickens for business. The knowledge transferred includes herbal clay pot baked chicken products, shredded chicken products, and ready-to-cook minced chicken products.

Keywords : Innovation, Product development, Native chicken, High-value circular economy

บทนำ (Introduction)

ในปัจจุบัน (พ.ศ.2566) ประเทศไทยตกอยู่ในภาวะวิกฤตด้านเศรษฐกิจและสังคมสืบเนื่องจากปัญหาโรคไวรัสโคโรนา (COVID-19) ได้แพร่ระบาดในสังคมตลอดระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา ประกอบกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดการแข่งขันในทุกมิติ โดยเฉพาะการประกอบอาชีพที่เกิดการปรับเปลี่ยนอย่างเต็มรูปแบบ โดยเฉพาะอาชีพหลักของคนไทยคือ เกษตรกรรมที่เน้นการผลิตแบบพออยู่พอกินยังนับว่ายังไม่เพียงพอต่อการสร้างรายได้ สร้างอาชีพ และสร้างความมั่นคงของชีวิต ดังนั้นการส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต เน้นการเพิ่มมูลค่าโดยใช้ผลผลิตทางการเกษตรเป็นฐานในการสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างเศรษฐกิจชุมชนที่จะก่อให้เกิดการทำกินสร้างรายได้เสริมเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัวจึงเป็นทางเลือกหนึ่งซึ่งเป็นทางออกให้กับคนในสังคมชนบท จากผลการสำรวจที่น่าสนใจ พบว่า จุดอ่อนที่สำคัญประการหนึ่งของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือการมีจำนวนคนจนมากที่สุดของประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 10.3 ของประชากรภาค และส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ ขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ เป็นต้น (แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2566-2570)

จากลักษณะดังกล่าวจึงเป็นข้อมูลที่ชี้วัดได้ส่วนหนึ่งว่าอาชีพที่ประชาชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่ทำอยู่ คือ อาชีพเกษตรกรรม การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ยังนับว่าไม่เพียงพอที่จะมีรายได้สร้างความมั่นคงให้ชีวิตได้นั่นเอง โดยเฉพาะการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ เช่น ไก่พันธุ์พื้นเมืองและไก่พื้นเมืองลูกผสมในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่พื้นเมืองของเกษตรกรในจังหวัดชัยภูมินั้นพบว่า มีผู้นำไก่พื้นเมืองจากต่างถิ่นต่างสายพันธุ์เข้ามาในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ทำให้ผู้เลี้ยงไก่สนใจเรื่องสายเลือด และพันธุ์กรรมของไก่มากขึ้น ชาวบ้านมีการนำภูมิปัญญาด้านการเลี้ยงไก่พื้นเมืองไปใช้ตั้งแต่การเพาะขยายพันธุ์ การคัดเลือกพันธุ์ การดูแลรักษา โรคและวิธีการรักษา ตลอดจนมีการออกแบบสิ่งก่อสร้างและโรงเรือนที่เหมาะสมบริเวณใกล้กับที่พักอาศัย ในภาพรวมระบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในพื้นที่เมืองยังอยู่กระจัดกระจาย ยังไม่มีการรวมกลุ่มหรือขับเคลื่อนอย่างจริงจังส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคภายในครัวเรือนเท่านั้น (ณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และคณะ, 2559) และตัวอย่างผลการศึกษาวิจัยหมู่บ้านผลิตไก่พื้นเมืองครบวงจรที่ประสบความสำเร็จ บ้านไสขาม หมู่ที่ 2 ต.แพรภกา อำเภอคอนขุ่น จังหวัดพัทลุง ที่ประสบความสำเร็จแล้ว พบว่า การผลิตไก่พื้นเมืองครบวงจร ปีที่ 2 นั้นมีจุดเริ่มต้นที่ต่อเนื่องจากปีแรกในการเพิ่มรายได้แก่สมาชิกในหมู่บ้านที่เข้าร่วมด้วยการผลิตไก่พื้นเมืองเป็นอาชีพเสริม แทนรูปแบบการเลี้ยงแบบดั้งเดิม ในปีนี้ 2 มีการดำเนินการถ่ายทอดเทคโนโลยี กิจกรรมทาง

Citation : Suthamdee, C., Dechthamrong, U., Suthamdee, C., & Sinthorn, S. (2025). Innovation in the Development of

Processed Products from Native Chicken to Create a High-Value Circular Economy in Chaiyaphum Province.

Academic Journal of Local Development, 4(1), 13-26. <https://doi.org/10.14456/ajld.2025.2>

การตลาดแก่กลุ่มสมาชิก รวมถึงมีการฝึกการเป็นวิทยากรให้แก่สมาชิกในกลุ่มด้วย และมีการเผยแพร่หมู่บ้านการผลิตโก๋พื้นเมืองครบวงจรให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น กิจกรรมการร่วมจัดนิทรรศการ กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่จะสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในการส่งเสริมอาชีพการผลิตโก๋พื้นเมืองครบวงจรได้ (ประมุขศรีชัยวงศ์, 2563)

อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ นับเป็นอีกหนึ่งพื้นที่ ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดชัยภูมิ และอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ โดยนายณัฐพงษ์ พชรไพสิน ตำแหน่งปศุสัตว์อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ได้ผลักดันให้เป็นเมืองแห่งโก๋พื้นเมือง เพื่อผลักดันให้เป็นสินค้ามูลค่าสูงสำหรับการส่งออก โดยจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโก๋พื้นเมือง รวมกลุ่มจำหน่ายโก๋พื้นเมือง สร้างรายได้เพื่อให้เกษตรกรหลุดพ้นความยากจน ตามโครงการ "จตุรัสเมืองแห่งโก๋พื้นเมือง" ณ ปัจจุบันมีจำนวนวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโก๋พื้นเมืองที่จัดตั้งขึ้นแล้ว 25 กลุ่ม เงื่อนไขที่ให้ทุกกลุ่มดำเนินการอยู่คือ ปรับปรุงคอกไก่ให้ได้มาตรฐานและสมัครเข้ารับการรับรองฟาร์มที่มีระบบป้องกันและการเลี้ยงดูสัตว์ที่เหมาะสม หรือ Good Farming Management (GFM) สมาชิกทุกคนต้องฉีดวัคซีนให้ไก่ทุกๆ 3 เดือน โดยปศุสัตว์อำเภอจตุรัสจะสนับสนุนวัคซีน อีกทั้งสมาชิกต้องจัดหาแม่ไก่ที่มีลักษณะดีเข้ามาเลี้ยง 10-20 ตัว เพื่อผลิตลูกไก่น้ำหนัก 1.2-1.5 กิโลกรัม เพื่อจำหน่าย จัดทำคอกกลางเพื่อรวบรวมไก่จากสมาชิกรวบรวมไปส่งตลาดจำหน่าย ที่ผ่านมาโดยได้รวบรวมไก่สดและไก่ชำแหละ รวมถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากโก๋พื้นเมืองส่งตลาดตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 ที่ผ่านมา ปรากฏว่ากลุ่มสามารถผลิตโก๋พื้นเมืองเพื่อจำหน่ายได้ประมาณ 300-500 ตัว/เดือน ขายในกิโลกรัมละ 90-120 บาท สามารถสร้างรายได้ สร้างอาชีพให้แก่เกษตรกรได้อย่างดี

ดังนั้นผู้วิจัยและคณะจึงได้เข้าไปดำเนินโครงการวิจัยเรื่องนวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากโก๋พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ โดยคาดหวังว่าจะเกิดประโยชน์ด้านวิชาการ เกิดการเรียนรู้ศึกษา ถอดบทเรียนจากรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทความวิจัย นำคู่มือและชุดองค์ความรู้นวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากโก๋พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิไปสู่การปฏิบัติ เกิดการพัฒนานักวิจัยชุมชนต้นแบบ สามารถนำไปสู่การสร้างวิทยากรบรรยาย ศึกษาเรียนรู้ ฐาน โดยนักวิจัยชุมชนเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้และขยายผลนวัตกรรมไปขยายชุมชนอื่นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์ด้านสังคมเกิดระบบนวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากโก๋พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ที่พร้อมจะเป็นแนวปฏิบัติที่ดีต่อชุมชนอื่น และได้แหล่งฝึกวิทยากรในศูนย์เรียนรู้ เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ เกิดประโยชน์ด้านนโยบาย เกิดนโยบายส่งเสริมหรือพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากโก๋พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ เกิดการส่งเสริมพัฒนาขีดความสามารถ ทักษะของเกษตรกรผู้เลี้ยงโก๋พื้นเมืองใจอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เกิดนโยบายส่งเสริมสร้างพัฒนาอาชีพการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากโก๋พื้นเมืองเพื่อสร้างงานสร้างอาชีพ ได้ผลักดัน ไว้ในแผนปฏิบัติการ อปท./สพฐ./สพม. เพื่อลดความเสี่ยง และเกิดประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ เกิดผลิตภัณฑ์แปรรูปจากโก๋พื้นเมืองรูปแบบใหม่ 3

Citation : ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี, อุมาวดี เตชะอารังค์, ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ สามารถ สินทร. (2025). นวัตกรรมพัฒนา

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากโก๋พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น,

4(1), 13–26. <https://doi.org/10.14456/ajld.2025.2>

ผลิตภัณฑ์ ที่พร้อมจำหน่าย สร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจฯ เพิ่มขึ้น 15 % และได้แหล่งจัดจำหน่ายสินค้าหมูวนเวียน สามารถเพิ่มรายได้ สร้างเศรษฐกิจเข้มแข็งในชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมูวนเวียนมูลค่าสูง
2. เพื่อศึกษากระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมูวนเวียนมูลค่าสูง

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) โดยกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการแผนงาน (แผนการเชื่อมโยงชุดโครงการในแผนงาน) โครงการวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาดำเนินการ 1 ปี ครอบคลุม 4 ระยะ ได้แก่

1. กระบวนการวิจัย

ระยะที่ 1 ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมูวนเวียนมูลค่าสูง 4 เรื่อง 1) สถานการณ์การเลี้ยง การขายไก่พื้นเมืองจังหวัดชัยภูมิ 2) การตลาดปัญหาและทางออกในยุคหลังโควิด-19 3) นวัตกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมือง 4) เศรษฐกิจหมูวนเวียน เศรษฐกิจมูลค่าสูง

ระยะที่ 2 ดำเนินการเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ไก่พื้นเมืองผ่านกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารที่พร้อมจำหน่าย 3 ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ไก่ฝอย 2) ผลิตภัณฑ์ไก่สับพร้อมปรุง และ 3) ผลิตภัณฑ์ไก่บอโง่สมุนไพร

ระยะที่ 3 ดำเนินการสร้างตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ และขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปจากไก่พื้นเมืองที่พร้อมจำหน่าย ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์ 2) กิจกรรมการสร้างตราสินค้า 3) กิจกรรมการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อย./มผช.

ระยะที่ 4 ประกอบด้วย 1) การจัดเวทีคืนความรู้สู่ชุมชนในการนำนวัตกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมูวนเวียนมูลค่าสูงไปสู่การปฏิบัติ 2) การประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ ประเมินองค์ความรู้ การนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ ประเมินรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และประเมินคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 3) เตรียมขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆ

2. เครื่องมือในการวิจัย

2.1 เครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามวัตถุประสงค์ และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองตำบลสัมป่อยแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือนที่ได้รับในปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ระดับความพึงพอใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองตำบลสัมป่อยที่เข้าร่วมจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากไก่พื้นเมือง ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยครอบคลุมเนื้อหาความพึงพอใจ 5 ด้าน จำนวน 31 ข้อ ได้แก่ ด้านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ จำนวน 6 ข้อ ด้านวิทยากร จำนวน 5 ข้อ ด้านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ 4 ข้อ ด้านสถานที่ จำนวน 5 ข้อ ด้านเนื้อหาที่อบรม จำนวน 5 ข้อ และด้านการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองตำบลสัมป่อยที่เข้าร่วมจัดกิจกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์ไก่พื้นเมือง

2.2 เครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลและมีวิธีการดังนี้

1. ใช้วิธีการสังเกต (Observation) ได้เข้าไปปฏิบัติตนให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองอำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ และเอาสิ่งที่รับรู้จากประสบการณ์ดังกล่าวมาเขียนไม่ได้เกิดการสังเกตจริง

2. ใช้การบันทึกผลจากการสังเกตในภาคสนาม (field note) โดยบันทึกสิ่งที่ได้พบได้ฟังทั้งหมดให้ครบถ้วน เช่น บุคคลในเหตุการณ์ กิจกรรมหรือการกระทำ รูปแบบแผนกิจกรรม (pattern of activities) ความสัมพันธ์ (relationship) ความหมาย (meaning)

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฯ จำนวน 10 คน กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ปศุสัตว์อำเภอจัตุรัส 1 คน พาณิชย์อำเภอจัตุรัส 1 คน พัฒนาการอำเภอจัตุรัส 1 คน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสัมป่อย 1 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนสอนเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านใหม่นาดิโมเดล 1 คน

4. การอภิปรายกลุ่ม (Focus group discussion) โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนา ได้แก่ ปศุสัตว์อำเภอจัตุรัส 1 คน พาณิชย์อำเภอจัตุรัส 1 คน พัฒนาการอำเภอจัตุรัส 1 คน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลสัมป่อย 1 คน และผู้อำนวยการโรงเรียนสอนเลี้ยงไก่พื้นเมืองบ้านใหม่นาดิโมเดล 1 และกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงไก่พื้นเมืองสัมป่อย 1 จำนวน 50 คน

Citation : ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี, อุมาวดี เดชธำรงค์, ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ สามารถ สินทร. (2025). นวัตกรรมการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น,

4(1), 13–26. <https://doi.org/10.14456/ajld.2025.2>

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม และจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งเก็บจากเครื่องมืออื่นๆด้วยตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2566 หลังจากนั้นผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลความพึงใจและการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลคุณภาพใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการถอดบทเรียนสถานการณ์การเลี้ยงไก่พื้นเมืองในพื้นที่อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

วิสาหกิจชุมชนไก่พื้นเมืองสัมป่อย 1 ตำบลสัมป่อย อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ พื้นที่ตำบลสัมป่อยเป็นแหล่งทำการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะการทำสุสานสัตว์เลี้ยงสัตว์ปีก (ไก่พื้นเมือง) จากรายงานสถานการณ์การเลี้ยงสัตว์ปีกภายในพื้นที่ ปี 2565/2566 จังหวัดชัยภูมิมีขับเคลื่อนนโยบายการเลี้ยงไก่พื้นเมืองในพื้นที่อำเภอจตุรัส โดยจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงไก่พื้นเมือง รวมกลุ่มจำหน่ายไก่พื้นเมืองสร้างรายได้เพื่อให้เกษตรกรหลุดพ้นความยากจน โดยปัจจุบันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไก่พื้นเมืองสัมป่อย 1 ตำบลสัมป่อย อำเภอจตุรัส จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวนสมาชิก 50 ราย เสนอขอให้สมาชิกทุกคนปรับปรุงคอกไก่ให้ได้มาตรฐานและสมัครเข้ารับการรักษาที่มีระบบป้องกันและการเลี้ยงดูสัตว์ที่เหมาะสม หรือ GFM สมาชิกทุกคนต้องฉีดวัคซีนให้ไก่ทุกๆ 3 เดือนโดยปศุสัตว์อำเภอจตุรัสจะสนับสนุนวัคซีน อีกทั้งสมาชิกต้องจัดหาแม่ไก่ที่มีลักษณะดีเข้ามาเลี้ยง 10-20 ตัว เพื่อผลิตลูกไก่อุ่นน้ำหนัก 1.2-1.5 กิโลกรัมเพื่อจำหน่าย จัดทำคอกกลางเพื่อรวบรวมไก่ออกจากสมาชิกนำส่งตลาดจำหน่าย โดยจะรวบรวมไก่อุ่นตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 นอกจากนี้ ยังได้จัดตั้งกลุ่มผู้แปรรูปไก่พื้นเมือง เพื่อจำหน่ายในพื้นที่และจังหวัดชัยภูมิ เช่น ไก่ชำแหละ ไก่อบอ่อน ไก่อบสมุนไพร เป็นต้น เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ ให้เกษตรกรหลุดพ้นความยากจน

2. ผลการจัดทำแผนการดำเนินงานเชิงปฏิบัติการตลอดโครงการวิจัย

1) ดำเนินการถอดบทเรียนผลการดำเนินงานในพื้นที่อำเภอจตุรัสในรอบปีที่ผ่านมาการวิจัยในระยะนี้เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อให้เข้าใจสภาพการณ์และบทบาทของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบและเพิ่มศักยภาพการเพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่พื้นเมืองโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

Citation : Suthamdee, C., Dechthamrong, U., Suthamdee, C., & Sinthorn, S. (2025). Innovation in the Development of

Processed Products from Native Chicken to Create a High-Value Circular Economy in Chaiyaphum Province.

Academic Journal of Local Development, 4(1), 13-26. <https://doi.org/10.14456/ajld.2025.2>

2) ดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินงานเชิงปฏิบัติการตลอดโครงการวิจัย ขั้นตอนนี้เป็นวางแผนทำความเข้าใจกับเกษตรกรผ่าน กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาพัฒนากระบวนการเพาะเลี้ยงไก่พื้นเมืองทั้งหมดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่พื้นเมืองตำบลสัมป่อย 201 ม. 12 ตำบลสัมป่อย อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ

3) ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูง 4 เรื่อง 1) สถานการณ์การเลี้ยง การขายไก่พื้นเมืองจังหวัดชัยภูมิ 2) การตลาดปัญหาและทางออกในยุคหลังโควิด-19 3) นวัตกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมือง 4) เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจมูลค่าสูง

4) ดำเนินการเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ไก่พื้นเมืองผ่านกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารที่พร้อมจำหน่าย 3 ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ไก่ฟอย 2) ผลิตภัณฑ์ไก่สับพร้อมปรุง และ 3) ผลิตภัณฑ์ไก่อบโอบสมุนไพรโดยจะต้องการฝึกปฏิบัติจริง มีการทดลองในห้องปฏิบัติการซึ่งควบคุมโดยนักวิทยาศาสตร์ด้านการแปรรูปอาหารโดยตรง

5) ดำเนินการสร้างตราสินค้า บรรจุภัณฑ์ และขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อาหารแปรรูปจากไก่พื้นเมืองที่พร้อมจำหน่าย ประกอบด้วย 1) กิจกรรมการออกแบบพัฒนาบรรจุภัณฑ์ 2) กิจกรรมการสร้างตราสินค้า 3) กิจกรรมการขอรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ อย./มผช.

6) การจัดเวทีคืนความรู้สู่ชุมชนในการนำนวัตกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงไปสู่การปฏิบัติ

7) การประเมินผลการดำเนินงานโดยใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ประเมินองค์ความรู้ การนำนวัตกรรมไปใช้ประโยชน์ ประเมินรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และประเมินคุณภาพชีวิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 3) เตรียมขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆ

8) ดำเนินกิจกรรมการเผยแพร่ ตีพิมพ์ระดับชาติ/นานาชาติ ผลงานวิจัย เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์เพื่อนำเสนอผลการวิจัยต่อสาธารณชน

Citation : ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี, อูมาวดี เดชธำรงค์, ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ สามารถ สินทร. (2025). นวัตกรรมพัฒนา

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น,

4(1), 13–26. <https://doi.org/10.14456/ajld.2025.2>

3. ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูง

1) ผลิตภัณฑ์ไก่อบโองสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ไก่ฝอย และผลิตภัณฑ์ไก่สับพร้อมปรุง

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์ไก่อบโอง

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์ไก่ฝอย น้ำพริกไก่กลุ่มวิสาหกิจฯ สัมป่อย 1

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์ไก่สับพร้อมปรุง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนไก่อพื้นที่เมืองส้มป่อย 1 ตำบลส้มป่อย อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวนสมาชิก 50 ราย เจือปนให้สมาชิกทุกคนปรับปรุงคอกไก่ให้ได้มาตรฐานและสมัครเข้ารับการรับรองฟาร์มที่มีระบบป้องกันและการเลี้ยงดูสัตว์ที่เหมาะสม หรือ GFM สมาชิกทุกคนต้องฉีดวัคซีนให้ไก่ทุกๆ 3 เดือนโดยปศุสัตว์อำเภอจัตุรัสจะสนับสนุนวัคซีน อีกทั้งสมาชิกต้องจัดหาแม่ไก่ที่มีลักษณะดีเข้ามาเลี้ยง 10-20 ตัว เพื่อผลิตลูกไก่อุ่นน้ำหนัก 1.2-1.5 กิโลกรัมเพื่อจำหน่าย จัดทำคอกกลางเพื่อรวบรวมไก่จากสมาชิกนำส่งตลาดจำหน่าย โดยจะรวบรวมไก่ส่งตลาดตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 นอกจากนี้ ยังได้จัดตั้งกลุ่มผู้แปรรูปไก่อพื้นที่เมืองเพื่อจำหน่ายในพื้นที่และจังหวัดชัยภูมิ เช่น ไก่ชำแหละ ไก่อบโอง ไก่อบสมุนไพร เป็นต้น เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ ให้เกษตรกรหลุดพ้นความยากจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิโรจน์ ตั้งสกุล (2547 : 99-100) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาเศรษฐกิจเกิดจากปัจจัย ดังนี้ 1. การดำรงรักษาวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นพื้นฐานของเศรษฐกิจชุมชนเกิดขึ้นจากชาวบ้านในชุมชนมีความรักใคร่สมัครสามัคคีและได้นำวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดจากบรรพบุรุษมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี 2. วิถีชีวิตของคนในชุมชนมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง พึ่งพาอาศัยกันและกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน ทำให้เกิดรวมกลุ่ม 3. มีการรวมกลุ่มและเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้านเศรษฐกิจ 4. สิ่งที่เชื่อมโยงกับศักยภาพในการผลิตและการตลาดเข้าด้วยกัน เช่น การรวมกลุ่มการผลิตและการรวมกลุ่มจำหน่ายในนามของกลุ่มผลิตภัณฑ์หรือในนามสหกรณ์ ซึ่งทำให้เกิดการเชื่อมโยงโดยเข้ากับเครือข่ายต่างๆ มากมาย รวมทั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนที่เปิดโอกาสให้สถาบัน การศึกษาต่างๆ เข้ามาศึกษาในแง่มุม 5. ครอบครัวและชุมชนเป็นหน่วยการผลิต มีการพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจสร้างรายได้หลักเลี้ยงดูครอบครัวและชุมชน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ล้วนบ่งถึงความสัมพันธ์ของภูมิปัญญาชาวบ้านในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี

2. ผลการจัดทำแผนการดำเนินงานเชิงปฏิบัติการตลอดโครงการวิจัย ดำเนินการถอดบทเรียนผลการดำเนินงานในพื้นที่อำเภอจัตุรัสในรอบปีที่ผ่านมากการวิจัยในระยะนี้เป็นการศึกษาเพื่อให้เข้าใจสภาพการณ์และบทบาทของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบและเพิ่มศักยภาพการเพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่อพื้นที่เมืองโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต การประชุมกลุ่มย่อย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินงานเชิงปฏิบัติการตลอดโครงการวิจัย ขั้นตอนนี้เป็นกรวางแผนทำความเข้าใจกับเกษตรกรผ่าน กระบวนการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาพัฒนากระบวนการเพาะเลี้ยงไก่อพื้นที่เมืองทั้งหมดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่อพื้นที่เมืองตำบลส้มป่อย และดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่อพื้นที่เมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูง 4 เรื่อง 1) สถานการณ์การเลี้ยง การขายไก่อพื้นที่เมืองจังหวัดชัยภูมิ 2) การตลาดปัญหาและทางออกในยุคหลังโควิด-19 3) นวัตกรรมพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่อพื้นที่เมือง 4) เศรษฐกิจหมุนเวียนเศรษฐกิจมูลค่าสูง และดำเนินการเพิ่มมูลค่าเชิงพาณิชย์ไก่อพื้นที่เมืองผ่านกระบวนการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร

Citation : ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี, อุมาวดี เตชะธำรงค์, ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ สามารถ สินทร. (2025). นวัตกรรมพัฒนา

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่อพื้นที่เมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น,

4(1), 13-26. <https://doi.org/10.14456/ajld.2025.2>

ที่พร้อมจำหน่าย 3 ผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วย 1) ผลิตภัณฑ์ไก่ฝอย 2) ผลิตภัณฑ์ไก่สับพร้อมปรุง และ 3) ผลิตภัณฑ์ไก่อบโอบสมุนไพรโดยจะต้องการฝึกปฏิบัติจริง มีการทดลองในห้องปฏิบัติการซึ่งควบคุมโดยนักวิทยาศาสตร์ด้านการแปรรูปอาหารโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนเนก วาริรักษ์ (2545 : 45-60) ได้ศึกษาการดำเนินงานของธุรกิจไก่พันธุ์พื้นเมืองลูกผสมในเขตอำเภอภูกามยาว จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินงานของกลุ่มผู้เลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองลูกผสมในเขตอำเภอภูกามยาว จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการดำเนินงานหลักอยู่ 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน มีการวางแผนอยู่ 3 ด้าน คือ ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านเงินทุนหมุนเวียน การจัดองค์กร มีการดำเนินธุรกิจเป็นของคนเดียวหรือธุรกิจในครอบครัวใช้แรงงานภายในครอบครัว มีการแบ่งช่วงเวลาในการปฏิบัติงานและแบ่งหน้าที่การปฏิบัติงานในครอบครัว การสั่งการ คือ ผู้เลี้ยงจะทำหน้าที่ชักจูงและกระตุ้นให้สมาชิกในครอบครัวของตนเองทำงานให้ดีที่สุด สมาชิกในครอบครัวมีหน้าที่ดูแลและช่วยเหลือในททุก ๆ เรื่องในฟาร์มและการติดต่อสื่อสารโดยการพูดคุยและปรึกษากัน และ การควบคุม มีอยู่ 4 ด้าน คือ ปริมาณของการผลิต คุณภาพ เวลา และต้นทุน 2) ความสำเร็จของธุรกิจการเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมืองลูกผสมมี 3 ประการ คือ ประการแรกด้านการผลิต โดยมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ พันธุ์ไก่ ผู้เลี้ยงได้พันธุ์ไก่ที่ตรงความต้องการของตลาด มีสุขภาพแข็งแรง ทนทานต่อสภาพแวดล้อม อัตราการเลี้ยงรอดสูง ประสิทธิภาพการเปลี่ยนอาหารเป็นเนื้อดี โตเร็ว เนื้อแน่นไขมันน้อย คุณภาพซากตรงกับความต้องการของตลาด คุณภาพและปริมาณ มีการร่วมวางแผนเกี่ยวกับคุณภาพและปริมาณของผลผลิตที่จะออกมาสู่ตลาดว่าในแต่ละช่วงเวลาต้องการไก่ขนาดใดน้ำหนักเท่าไร อายุเท่าไรปริมาณเท่าใด จึงทำการผลิตตามความต้องการของตลาด การจัดซื้อวัตถุดิบในการผลิต ผู้เลี้ยงมีการรวมกลุ่มกันในการจัดซื้อวัตถุดิบในการผลิต จึงทำให้มีอำนาจต่อรองให้ได้ราคาต่ำกว่าทั่วไป ซึ่งวัตถุดิบที่จัดซื้อร่วมกัน ได้แก่ ลูกไก่ อาหาร ยา วัคซีน แก๊สแกลบรองพื้น ทำให้สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ประการที่สองด้านการตลาด โดยมีการวางแผนการตลาดล่วงหน้าก่อนการผลิต โดยวางแผนร่วมกับผู้ซื้อเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด นอกจากจะมีการขายให้แก่ผู้ซื้อที่ตกลงกันไว้แล้ว การผลิตยังมีการยืดหยุ่นผลิออกมาขายปลีกให้ท้องถิ่นอีกร้อยละ 10-20 ของยอดที่ตกลงกันไว้จึงทำให้ส่วนนี้มีกำไรมากขึ้นและประการที่สามด้านเงินทุน มีการวางแผนการใช้เงินอย่างชัดเจน โดยแหล่งเงินมาจาก 2 แหล่ง คือ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และเงินทุนของผู้ประกอบการเองในอัตราส่วน 80 : 20

3. ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูง

1) ดำเนินการโดยจัดกิจกรรมฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูง องค์ความรู้ที่ถ่ายทอด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ไก่อบโอบสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ไก่ฝอย และผลิตภัณฑ์ไก่สับพร้อมปรุง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาริสา โกเศษโยธิน (2546 : 11) ได้ศึกษาองค์ความรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทำนาข้าวด้วยวิธีเกษตรธรรมชาติ จังหวัดสุพรรณบุรีสรุปได้ว่า ภูมิปัญญาที่ประสบความสำเร็จจะมีความเชื่อมั่น

ยึดถือในประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรมพื้นบ้าน โดยก่อนจะลงมือปลูกข้าวจะทำพิธีตามขั้นตอน จนกระทั่งเก็บเกี่ยวผลผลิต ความเชื่อดังกล่าวมีผลด้านจิตใจ ต่อความมั่นใจของตัวชาวนาซึ่งพบได้ในทุกภูมิภาคของประเทศ วัฒนธรรม พิธีกรรม ความเชื่อ เหล่านี้ผ่านการถ่ายทอดโดยบรรพบุรุษซึ่งเป็นกุศโลบายให้มีความเคารพในธรรมชาติ และ ผลการวิจัยของ อัฐพล ปรียวงศ์สกุล (2542 : 52-55) ได้ศึกษาธุรกิจเลี้ยงไก่พื้นเมือง กรณีศึกษาบ้านหนองไช่ ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการศึกษาพบว่า 1) การจัดการด้านลงทุน ใช้เงินทุนในการสร้างโรงเรือนประมาณ 2,500 บาท และมีเงินทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเป็นค่าอาหาร ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และยารักษาโรควันละ 0.98 บาทต่อตัว หรือเฉลี่ยเดือนละ 29.50 บาทต่อตัว การลงทุนและการจัดการต่าง ๆ ใช้ระบบเงินสดจึงมีสภาพคล่องสูง ต้นทุนการผลิตไก่พื้นเมืองอายุประมาณ 4 เดือน มีน้ำหนักเฉลี่ย 1.6 กิโลกรัม ๆ ละ 32.65 บาทส่วนราคาจำหน่ายไก่มีชีวิตเฉลี่ยกิโลกรัมละ 60 บาท จึงนับว่าได้คุ้มทุนและมีกำไร 2) การจัดการด้านการผลิต เกษตรกรส่วนใหญ่เลี้ยงไก่พื้นเมืองด้วยแรงงานสมาชิกในครอบครัว ไม่จ้างแรงงานให้ความสนใจการปรับปรุงคุณภาพอาหารไก่ การป้องกันรักษาโรคโดยใช้วัคซีน แต่ไม่ได้มีการปฏิบัติครบทุกครั้งเรือน 3) การจัดการด้านการตลาด เกษตรกรส่วนใหญ่จำหน่ายสินค้าในรูปไก่มีชีวิตที่หน้าแล้งมีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 25.71) ที่นำไปมีชีวิตไปจำหน่ายปลีกที่ตลาดสดปัจจุบันมีผู้จำหน่ายไก่ผสม 3 สายพันธุ์เป็นคู่แข่งสำคัญ ทั้งนี้เพราะไกดังกล่าวมีลักษณะใกล้เคียงกับไก่พื้นเมือง จึงทดแทนกันได้ในระดับหนึ่ง และ 4) รูปแบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองที่เหมาะสมสำหรับเกษตรกรบ้านหนองไช่ ได้แก่ รูปแบบการเลี้ยงไก่พื้นเมืองแบบกึ่งขังกึ่งปล่อย เกษตรกรต้องมีโรงเรือนสำหรับให้ไก่พื้นเมืองได้มีที่นอนในตอนกลางคืน และมีลานดินปล่อยให้ไก่หาอาหารในตอนกลางวัน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 การสนับสนุนและผลักดันจากหน่วยงานภาครัฐเช่นปศุสัตว์อำเภอ ปศุสัตว์จังหวัด พาณิชย์จังหวัด และพัฒนาชุมชนจังหวัดควรมีอย่างต่อเนื่อง
- 1.2 ควรมีการส่งเสริมการเลี้ยงไก่พื้นเมืองสายพันธุ์แท้ที่ได้รับการพัฒนา เนื้อไก่พื้นเมืองมีไขมันต่ำ นุ่ม แน่น เป็นที่ต้องการของตลาด
- 1.3 หลังสถานการณ์โควิด19 เป็นโอกาสที่ดี ควรเสริมสร้างเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่พื้นเมืองในจังหวัด ส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งองค์ความรู้ด้านการผลิตไก่พื้นเมือง
- 1.4 อยากให้เพิ่มโรงฆ่าสัตว์ปีกที่ได้รับรับรองมาตรฐานฟาร์ม GMP ในอำเภอจัตุรัสยังมีน้อยการเคลื่อนย้ายไก่ไปขายต่างพื้นที่ต้องอาศัยหน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือ

Citation : ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี, อุมาวดี เดชธำรงค์, ดาครินทร์พัชร สุธรรมดี, และ สามารถ สินทร. (2025). นวัตกรรมการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น,

4(1), 13–26. <https://doi.org/10.14456/ajld.2025.2>

เอกสารอ้างอิง (References)

- จิโรจน์ ตั้งสกุล. (2547). ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน: ศึกษากรณีเครื่องทองลงหินชุมชน
ประดิษฐ์โอรสาร เขตจัตุจักร กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราช
ภัฏจันทรเกษม.
- ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี. (2564). คู่มือพัฒนาไก่พื้นเมือง อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ (รายงานการวิจัยฉบับ
สมบูรณ์). คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี, และคณะ. (2559). การเพาะเลี้ยงและพัฒนาไก่ชนเพื่อการพาณิชย์ในพื้นที่จังหวัด
ชัยภูมิ (รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์). สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ณัฐพงศ์ พันธ์ไพลิน. (2565). การบรรยายถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการตลาดไก่พื้นเมืองใน
จังหวัดชัยภูมิ. ปศุสัตว์อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ.
- ประมุข ศรีชัยวงษ์. (2563). การบรรยายถ่ายทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการเพาะเลี้ยงและ
พัฒนาไก่พื้นเมือง. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- มาริสา โทเศยะโยธิน. (2546). องค์ความรู้และการถ่ายทอดภูมิปัญญาพื้นบ้านในการทำข้าวด้วยวิธีเกษตร
ธรรมชาติ จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อเนก วารินทร์. (2545). การดำเนินงานของธุรกิจไก่พันธุ์พื้นเมืองลูกผสมในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัด
กาฬสินธุ์ (รายงานการศึกษาปัญหาพิเศษ บธ.ม.). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัฐพล ปริญญาสกุล. (2542). ธุรกิจเลี้ยงไก่พื้นเมือง: กรณีศึกษาบ้านหนองไชย ตำบลท่าพระ อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น (รายงานการศึกษาปัญหาพิเศษ บธ.ม.). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.
2566-2567. <http://www.osmnortheast-s2.moi.go.th>

Citation : ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี, อุมาวดี เดชธำรงค์, ดาตรินทร์พัชร สุธรรมดี, และ สามารถ สินทร์. (2025). นวัตกรรมการพัฒนา

ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากไก่พื้นเมืองเพื่อสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียนมูลค่าสูงในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น,

4(1), 13–26. <https://doi.org/10.14456/ajld.2025.2>